

Крутевич Микола Миколайович,
викладач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 149 КК УКРАЇНИ (ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ)

У національному законодавстві поняття торгівлі людьми визначається у Законі України «Про протидію торгівлі людьми» від 20 вересня 2011 року. Торгівля людьми – здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином (стаття. 1 Закону України).

У редакції ст. 149 КК України зміст поняття «торгівля людьми» відповідає, в цілому міжнародним нормам, зокрема, визначенню такого діяння в Протоколі про запобігання і припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, від 15 листопада 2000 р.

Процес кваліфікації починається із встановлення ознак об'єктивної сторони злочину. Диспозиція ч. 1 ст. 149 КК передбачає скоєння торгівлі людьми у самостійних формах: 1) торгівля людьми; 2) вербування; 3) переміщення; 4) переховування; 5) передача; 6) одержання людини, вчинені з використанням примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його уразливого стану або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію.

Для наявності складу злочину, передбаченого ст. 149 КК України, достатньо вчинення злочинних дій хоча б в одній із зазначених форм. Посередницькі послуги у працевлаштуванні особи, оплатне сприяння усиновленню (удочерінню), а також сутенерство не утворюють ознак аналізованого складу злочину, так як оплаті в таких випадках підлягає не передача особи, а лише послуги по сприянню (створенню умов) майбутній діяльності особи. Незаконність угоди полягає в тому, що людина як жива істота та громадянин не може

виступати предметом жодних платних та безоплатних домовленостей, нівелюватися до статусу рухомого майна.

Торгівля людьми утворює склад закінченого злочину з моменту реалізації відповідної угоди, завершення здійснення домовленостей, які відображаються у передачі обумовлених грошових сум, у переміщенні самої особи для забезпечення дійсності кожної такої угоди, з моменту фактичної передачі винним як предмету людини, стосовно якої здійснено продаж або іншу незаконну угоду, іншій стороні (особі або особам). Фактична передача вважається реалізованою з моменту, коли потерпілий почав перебувати під контролем особи, якій він мав бути переданий за відповідною угодою, тобто з того часу, коли така особа отримала реальну можливість розпоряджатись людиною на власний розсуд.

Обов'язковою ознакою вчинення злочину у формах вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини є спосіб злочинного діяння, який виявляється у використанні примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його уразливого стану або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію.

Український законодавець, на відміну від міжнародних актів, як окрему форму виділяє власне торгівлю людьми, тобто вчинення актів купівлі-продажу людей без обов'язкової подальшої експлуатації. Також варто зазначити, що в зв'язку з останніми змінами до ст. 149 від 06.09.2018, в частині такого способу вчинення злочину як підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію, є певні питання. Наприклад : особа через сутенера винаймає примусову послугу повії. За наявності до того підстав, за чинними положеннями КК України його дії слід кваліфікувати не тільки за відповідний статевий злочин, а ще й за торгівлю людьми.

Список використаних джерел

1. Конституція України (станом на 3 листопада 2018 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (станом на 3 листопада 2018 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.

3. Конвенція ООН про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949р. Ратифікована Україною 17 липня 1997р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_162.

4. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20 вересня 2011 № 3739-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.